

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียนที่ลงทะเบียน ในรายวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยการเรียนการสอน โดยใช้กรณีศึกษาการบริหารโรงพยาบาล

Developing Critical Thinking Skills of Learners Enrolled in Strategic Management Courses by Case Base Learning (CBL) of Hospital Management

จิรัฐ ชวนชม¹ และนิธิพัฒน์ สุทธิธรรม²

Jirat Chuanchom¹ and Nithipat Sutthitham²

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร

Faculty of Management Science, Suan Dusit University, Bangkok

² บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร

Graduate School, Suan Dusit University, Bangkok E-mail: nithipats@gmail.com

¹ Corresponding Author: E-mail: jchuanchom03@gmail.com

DOI: 10.14416/j.ted.2025.06.001

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ต้องการนำเสนอรูปแบบการจัดการจัดการสอนของผู้เรียนเพื่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาการบริหารโรงพยาบาล ซึ่งทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ถือเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนและการที่ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาทักษะได้นั้น ในกระบวนการจัดการศึกษาในรายวิชาให้ผู้เรียนได้มีการมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาจากรายงานการประชุมของการบริหารโรงพยาบาลหลายแห่งที่มีการเผยแพร่จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้จากตำรา เอกสารหรือจากสื่อต่าง ๆ ที่เป็นฐานข้อมูลระบบออนไลน์ทางเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ประเภทอื่น ๆ แล้วนำความรู้การบริหารโรงพยาบาลไปคิดวิเคราะห์อย่างเป็นขั้นตอนแล้วนำไปสู่การสังเคราะห์และตัดสินใจประเมินการบริหารงานจากกรณีศึกษาดังกล่าวเป็นองค์ความรู้ของผู้เรียน แล้วถ่ายทอดความรู้ออกมาด้วยการนำเสนอหน้าชั้นเรียนหรือการเขียนรายงาน

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ด้วยการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้กำหนดสมรรถนะการเรียนรู้ทางด้านการคิดที่มีการแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดอย่างเป็นระบบ โดยการจัดการเรียนการสอนด้วยการวิเคราะห์กรณีศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ ผู้สอน ผู้เรียน กรณีศึกษาและบรรยากาศในการเรียน ดังนั้นการจัดการเรียนต้องให้ครบทุกองค์ประกอบเพื่อนำไปใช้สร้างองค์ความรู้ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ดังนั้นด้วยการจัดการเรียนการสอนด้วยการวิเคราะห์กรณีศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การคิดเชิงวิเคราะห์ การจัดการเชิงกลยุทธ์ กรณีศึกษา โรงพยาบาล

Abstract

This academic paper to present learners' management model for developing critical thinking skills of students enrolled in strategic management courses by Case base learning (CBL) of hospital management. Critical thinking skills are one of the skills that are important for learners and for students to be able to develop that skill in the process of organizing the study of the subjects for the learners to study from the minutes of the meetings of various hospital administrations that are published from various sources. Documents or media that are online databases on websites and other types of online media, then apply the knowledge of hospital management to think critically step by step and then lead to the synthesis and evaluation of management from such case studies as the body of knowledge of the learners and then transfer the knowledge by presenting the classroom or writing a report.

Teaching and learning in strategic management courses by using case studies to develop learners to have knowledge according to learning standards that define learning competencies in thinking that are divided into 5 types: synthetic, creative, critical thinking, and systematic thinking. Learner Therefore, the learning management must provide all elements to be used to create a body of knowledge that can be applied in real life. Therefore, by organizing teaching and learning with case analysis, the focus is on the learners to practice their analytical thinking skills systematically and effectively.

Keywords: Critical Thinking, Strategic Management, Case Base Learning, Hospital

1. บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 [1] ได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ [2]

การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อสะท้อนผลการจัดการศึกษาตามเป้าประสงค์ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาที่ต้องการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพครอบคลุมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะปฏิบัติ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมีการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนรูปแบบเดิมมาเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือเหตุการณ์จริง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจภายในการเรียนรู้ และได้พัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เน้นส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัดและก้าวหน้าไปตามความสามารถของตน มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก และเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะผ่านเทคโนโลยีให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียนเรียก

กระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) [3] จากที่ได้กล่าวข้างต้นการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกในด้าน เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตโดยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อชีวิต การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้อย่างจริงจัง ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่ดี คิดวิเคราะห์ มีการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนมีจิตสาธารณะ รวมทั้งมีระเบียบวินัย มีจริยธรรม คุณธรรม ใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่องและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล

2. ความหมายทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ เป็นความสามารถของบุคคลในการจำแนกแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อย หรือองค์ประกอบของเหตุการณ์หรือเนื้อหาต่าง ๆ จะทำให้บุคคลนำความสามารถในการคิดไปใช้สำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบัน รวมไปถึงในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพจึงมีผู้ให้ความหมายของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ไว้ดังนี้

ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking Skills) คือ การรับข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ทั้งข่าวสาร เหตุการณ์ และประสบการณ์นำมาพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบเพื่อให้เห็นรายละเอียดของข้อมูลเหล่านั้นอย่างครบถ้วนและชัดเจน แล้วนำมาวิเคราะห์หาคำตอบ แสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ก่อนตัดสินใจที่จะเชื่อถือข้อมูล [4]

การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นกระบวนการคิดเชิงลึก ซึ่งต้องใช้ความสามารถในการจำแนกองค์ประกอบต่าง ๆ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อเกิดความรู้และความเข้าใจหรือค้นหาความจริงของสิ่งนั้น [5]

จากที่ได้มีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ สรุปได้ว่า ทักษะความคิดเป็นความสามารถของบุคคล ในการคิดจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่าง ๆ ของข้อมูลหรือปัญหาต่าง ๆ ออกเป็นประเด็นย่อย ๆ ในหลายแง่มุม รวมทั้งการหาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงรวมถึงพิจารณาปัญหาหรือสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่เป็นเหตุเป็นผลและมีเป้าหมายชัดเจน นอกจากนี้ นุชนาฏ เนสุสินธุ์และคณะ [6] กล่าวว่า ครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนรวมทั้งออกแบบ เนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคลรวมทั้งให้ฝึกทักษะ กระบวนการคิดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการนำความรู้มาใช้ในการป้องกันและการแก้ไขปัญหา

3. ความหมายการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา

การเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา (Case Studies) เป็นเทคนิคการสอนที่มีการเตรียมประเด็นคำถามที่ท้าทายให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบ กระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนามุมมองความคิดของตนเองจากการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดของผู้อื่น ซึ่งการจัดการเรียน การสอนโดยใช้กรณีศึกษามีการให้ความหมายที่หลากหลายดังนี้

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นกระบวนการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ สถานการณ์จริงเกี่ยวกับกรณีทางคลินิก ผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้แนวทางอภิปรายและคำแนะนำเพื่อให้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้แนวคิดต่าง ๆ สอดคล้องกับเนื้อหารายวิชา เป็นเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจง มีการวินิจฉัยปัญหา การจัดการการแก้ปัญหาภายใต้รายละเอียดของกรณีศึกษา การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจทางคลินิก ซึ่งเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา [7]

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นวิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการ (Active Learning) ในการเรียนการสอนที่ใช้กรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นำมาดัดแปลงบางส่วนเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์

บทความวิชาการ

การพัฒนาศักยภาพการคิดเชิงวิเคราะห์ของครูผู้เรียนที่ลงทะเบียนในรายวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์
ด้วยการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาการบริหารโรงพยาบาล

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางทำให้ผู้เรียนได้รู้จักคิด วิธีการนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนวิเคราะห์เพื่อตอบคำถาม โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญกับปัญหา การแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้นเมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็สามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่างกล่าวได้ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น [8]

การเรียนการสอนแบบกรณีศึกษา (Case-based Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาหรือ สถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์เชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการวินิจฉัยโรคและการดูแลแก้ปัญหา มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนร่วมกันจัดเป็นการเรียนการสอนเชิงรุกที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ [9,10] การใช้กรณีศึกษา (Case Study) เป็นวิธีหนึ่งของการจัดการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active Learning Methods) ที่ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ สามารถใช้ประเด็นปัญหาทางการบริหารจากประสบการณ์จริงเป็นฐานในการเรียนรู้ การสอนโดยใช้กรณีศึกษาเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนของหลักสูตรการเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาร่วมสนทนาเชิงวิพากษ์ (Critical Dialogue) และสะท้อนคิดการเรียนรู้ (Reflection) จากประเด็นที่หลากหลายของกรณีศึกษา

จากที่ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนดังกล่าวนี้สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นการจัดการเรียน การสอนที่ผู้สอนได้มีการนำกรณีศึกษามาให้ผู้เรียนได้มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแก้ไขปัญหา ที่มีความหลากหลายตาม แต่ละกรณีศึกษาที่ได้กำหนดไว้และมีการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการ เปิดมุมมองของผู้เรียนให้กว้างขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดทักษะทางการคิดที่มีความรอบคอบมากขึ้น รวมไปถึงมีกระบวนการ คิดที่เป็นระบบมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

4. ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ในปัจจุบันรูปแบบการเรียนการสอนในการพัฒนาผู้เรียนมีหลากหลายและมีผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ นำวิธีการสอนมาใช้ อาทิ การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา (Case Based Learning: CBL) และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning : PBL) ซึ่งรายละเอียดวิธีการจัดการรูปแบบการเรียนการสอนมีความแตกต่าง [11] และเพื่อให้เข้าใจหลักการนำ วิธีการเรียนการสอนไปใช้ให้ถูกต้อง ซึ่งความแตกต่างของการเรียนการสอนดังกล่าว สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

รายการ	การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
1. เป้าหมาย	การออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ทำการรวบรวมข้อมูลมาเพื่อแก้ปัญหา	การออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้เกี่ยวกับกรณีศึกษาที่มีความเฉพาะ
2. การเตรียมตัว ก่อนการเรียน	ผู้เรียนไม่ต้องมีความรู้มาก่อนแต่มีคั่นคว้าเพื่อหา คำตอบในระหว่างการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา	ผู้เรียนต้องมีความรู้อย่างน้อยขั้นพื้นฐาน ก่อนการเริ่มต้นเรียน
3. บทบาทผู้เรียน	ระหว่างการเรียนรู้ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการเรียน ตอบคำถามในประเด็นหัวข้อต่าง ๆ	ก่อนการเรียนรู้ผู้เรียนจะมีการตั้งคำถามและ การอภิปรายที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาในระหว่างเรียน
4. บทบาทผู้สอน	ผู้สอนจะเตรียมข้อมูลที่สำคัญในกรณีศึกษาและ เป็นผู้สังเกตการณ์ไม่ให้คำแนะนำมากเกินไป	ผู้สอนเป็นผู้ให้แนวทางในการอภิปราย ให้คำแนะนำเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์การเรียนรู้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความต่างการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (ต่อ)

รายการ	การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา	การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
5. วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้เรียน	กำหนดให้ผู้เรียนได้คำตอบและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา
6. ผลลัพธ์การเรียนรู้	กระบวนการของการจัดการเรียนรู้คือผลลัพธ์	ผลลัพธ์ที่ได้จากการแก้ไขปัญหาเป็นไปตามวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า ความแตกต่างที่ชัดเจน คือ การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา (CBL) เป็นการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาจะเน้นที่การประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีอยู่มาตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการแก้ปัญหานั้น ๆ ส่วนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะเน้นที่การกำหนดสิ่งที่จะเรียนรู้และกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ใหม่เพื่ออธิบายปัญหาที่พบ จะเห็นว่าการเรียนรู้ทั้งสองแบบไม่ใช่เป็นสิ่งเดียวกัน แต่จะมีความสัมพันธ์กันและเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

5. องค์ประกอบการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา

การสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นวิธีการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป (Active Learning) ในการเรียนการสอนที่ใช้กรณีศึกษาจะมีการนำเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงหรือมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาบางส่วนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทำการศึกษาได้รู้จักวิธีคิด วิเคราะห์ มาประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนวิเคราะห์เพื่อตอบคำถาม โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญกับปัญหา การแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางโดยองค์ประกอบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา [12] มีดังนี้

- 1) ผู้สอนทำหน้าที่ในการจัดทำแผนจัดการเรียนรู้จัดเตรียมกรณีศึกษาที่สอดคล้องกับเนื้อหาและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2) ผู้เรียนควรแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยตามความเหมาะสม โดยมีสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน กลุ่มย่อยสามารถคิดวิเคราะห์และพิจารณาทางเลือกได้ดีกว่าผู้เรียนเพียงลำพัง
- 3) กรณีศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับให้ผู้เรียนได้คิดแก้ปัญหาเกิดการอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ซึ่งมีเนื้อหาที่อยู่บนพื้นฐานความจริงและมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้เรียนมีจุดเน้นเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ปัญหา
- 4) บรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมในการเรียนที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระทางความคิดสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจัดให้มีการอภิปรายร่วมกันในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้มีความคิดเห็นที่หลากหลายและแนวทางการแก้ปัญหาที่มากกว่าการรับทราบกรณีศึกษาเพียงคนเดียว

จะเห็นได้ว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้นและมุ่งให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนในเรื่องเผชิญปัญหาและการหาวิธีการแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริงขึ้นมาก่อน ผู้เรียนยังได้ฝึกทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ เป็นระบบขั้นตอนและใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Khaemmani, T [13] ที่ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

บทความวิชาการ

การพัฒนาศักยภาพการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียนที่ลงทะเบียนในรายวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์
ด้วยการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาการบริหารโรงพยาบาล

6. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาในรายวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาในรายวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์ มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนเตรียมการก่อนการเริ่มการเรียนการสอน

1.1) อาจารย์เข้าพบนักศึกษาชี้แจงรายละเอียดของรายวิชา วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชา และมอบหมายให้เลือกรายวิชาต่าง ๆ ที่มีทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทยเป็นกรณีศึกษา

1.2) นักศึกษาสอบถามประเด็นข้อมูลเกี่ยวกับโรงพยาบาลต่าง ๆ ที่ได้มีการคัดเลือกไว้ตรงกับเงื่อนไขที่ได้รับบ่งชี้ไว้หรือไม่

2) ขั้นตอนการดำเนินการสอน

2.1) ผู้สอนดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่วางไว้พร้อมกับมอบหมายงานให้ผู้เรียนมีการดำเนินการค้นคว้า ศึกษาหาข้อมูลด้วยตนเองนอกชั้นเรียนเกี่ยวกับการบริหารโรงพยาบาลจากรายงานประจำปีของกิจการ ไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือเอกชน การวิเคราะห์สถานการณ์ การวิเคราะห์การดำเนินงาน และรวมถึงการกำหนดโครงสร้างองค์การในการบริหารโรงพยาบาล เป็นต้น

2.2) ประเมินความรู้ความเข้าใจในแนวคิดการบริหารงานของโรงพยาบาลตามโจทย์ที่ได้กำหนดไว้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การซักถาม การวิเคราะห์และการสรุปประเด็นสำคัญจากกรณีศึกษาโรงพยาบาลที่ได้มีการคัดเลือกไว้

3) มอบหมายโจทย์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา โดยมีการแบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน โดยอาจารย์ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาคอยชี้แนะและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

4) ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าการเรียนรู้จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา

4.1) นักศึกษาดำเนินการร่วมกันศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษาโรงพยาบาลอย่างสมเหตุสมผล โดยมีการสืบค้นข้อมูลเพื่อตอบโจทย์ ร่วมกันอภิปราย กรณีศึกษาและนำเสนอผลการวิเคราะห์แลกเปลี่ยนการอภิปรายระหว่างกลุ่ม

4.2) อาจารย์ดำเนินการประเมินทักษะความสามารถในการคิดวิเคราะห์กรณีศึกษาด้วยการสังเกตและตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนเสนอตอบคำถามหรือสมาชิกในกลุ่มร่วมกันตอบ

5) การประเมินผล หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ผู้สอนดำเนินการแจ้งให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนด้วยตนเองสามารถดำเนินการคิด วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียน

7. ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนด้วยการวิเคราะห์กรณีศึกษา

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษามีประโยชน์ต่อผู้เรียนในการพัฒนาทักษะทางด้านความคิดเชิงวิเคราะห์ พบว่าส่งผลดีในหลายด้าน ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์กรณีศึกษาช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และการอภิปรายสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงพยาบาล

2) การวิเคราะห์ที่ได้พัฒนามุมมองความคิดของผู้เรียนจากการแลกเปลี่ยนและรับฟังความคิดของผู้อื่นที่ได้มีการวิเคราะห์กรณีศึกษาในชั้นเรียน

3) การจัดการเรียนการสอนแบบนี้เป็นวิธีการหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนช่วยกันแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์หาข้อมูลแนวทางการบริหารงานของโรงพยาบาล

4) การจัดการเรียนการสอนด้วยการวิเคราะห์กรณีศึกษามีส่วนพัฒนาการสืบค้นการวิเคราะห์ และหาแนวทางแก้ไขหรือปรับปรุงสิ่งที่เกิดตามกรณีศึกษาให้ดีขึ้น

5) การจัดการเรียนการสอนด้วยการวิเคราะห์กรณีศึกษาเป็นการจัดการสอนที่ผู้สอนและผู้เรียน ใช้การอภิปรายตั้งคำถามที่เป็นการสื่อสารแบบสองทาง ทำให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน เข้าใจยาก

5) ผลของการจัดการเรียนการสอนนอกจากจะพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ยังเสริมทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะทางด้านสังคมล้วนส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

8. บทสรุป

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถไปประยุกต์ใช้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ ผู้สอน ผู้เรียน กรณีศึกษา และบรรยากาศในการเรียนสำหรับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้สามารถใช้ได้กับทุกวิชาที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการออกแบบการจัดการเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนต้องคำนึงถึงและเป็นแนวทางที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจแนวคิดการบริหารจัดการกลยุทธ์โรงพยาบาลได้อย่างลึกซึ้ง นำไปใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้โดยขั้นตอนของการเรียนรู้ประกอบด้วย การเลือกกรณีศึกษา การระบุปัญหาการบริหารจัดการโรงพยาบาลมาทำการระดมสมอง การกำหนดวัตถุประสงค์ การระบุผลการศึกษ การแลกเปลี่ยนการค้นพบ/ผลการศึกษา และการระบุสิ่งที่ต้องปรับปรุงและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการร่วมอภิปรายปัญหาและระดมสมองเพื่อการแก้ไขปัญหาในกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมในการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่ลงทะเบียนในรายวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์อีกทั้งยังมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และข้อควรระวังในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ผู้เรียนต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่จะนำมาเชื่อมโยงกับกรณีศึกษาต้องอาศัยประสบการณ์และข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษา หากผู้เรียนในกลุ่มเดียวกันมีความรู้และประสบการณ์ไม่แตกต่างหรือหลากหลายจะทำให้ไม่ได้มุมมองที่รอบด้านอย่างที่ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องคอยสังเกตการณ์ตอบคำถาม การนำเสนอ และผู้สอนควรมีการชี้แนะและให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับผู้เรียนตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- [1] คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2560). แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). [สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน 2566]. จาก <http://nsdc.nesdc.go.th/ns/>
- [2] สุทธิธรรม ดันตริจนวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(2),2843-2854.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ. [สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2566]. จาก <http://www.secondary11.go.th/2016/th/download/files/guidance10.pdf>
- [4] Yongthai J. (2018). Development of critical thinking skills and 21st century. Journal of Educational Administration, Silpakorn University, 9(2),344-356.
- [5] Royal Academy. (2012). Dictionary of Education Royal Institute. Bangkok: Arun Printing.
- [6] นุชนาฏ เนสุสินธุ์ สุมาลี ชัยเจริญ ภัสสร่า อินทรกำแหงและปิ่นธนา ศุภดล. (2556). วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 39(3),55-65.
- [7] สุพรรณิ กัณหดิลกและคณะ. (2561). การออกแบบการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์, 39(4),129-137.
- [8] ธัญญภัทร์ ศรีเนธิยวดีน. (2563). การใช้กรณีศึกษาเพื่อแก้ปัญหาทางธุรกิจของนักศึกษา. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 21(2),355-368.

บทความวิชาการ

การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของผู้เรียนที่ลงทะเบียนในรายวิชาการจัดการเชิงกลยุทธ์
ด้วยการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาการบริหารโรงพยาบาล

- [9] Srinon R, Srinon U, Yomdit V, Kitnopkiat K. (2019). Active learning management in the Era of Thailand 4.0. JOEAS, 9(2),311-341.
- [10] Hackmann, D. G., & Wanat, C. L. (2007). Licensing principals: Iowa's preparation reform initiative. Journal of Research on Leadership Education, 2(3),1-36.
- [11] McLean SF. (2016). Case-based learning and its application in medical and health-care fields: A review of worldwide literature. Journal of Medical Education and Curricular Development, 3(1),39-49.
- [12] ปรียา สมพิช. (2559). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(2),260-270.
- [13] Khaemmani,T.. (2014). Pedagogical Science: Knowledge for Effective Organization of Learning Processes. Chulalongkorn University Press.